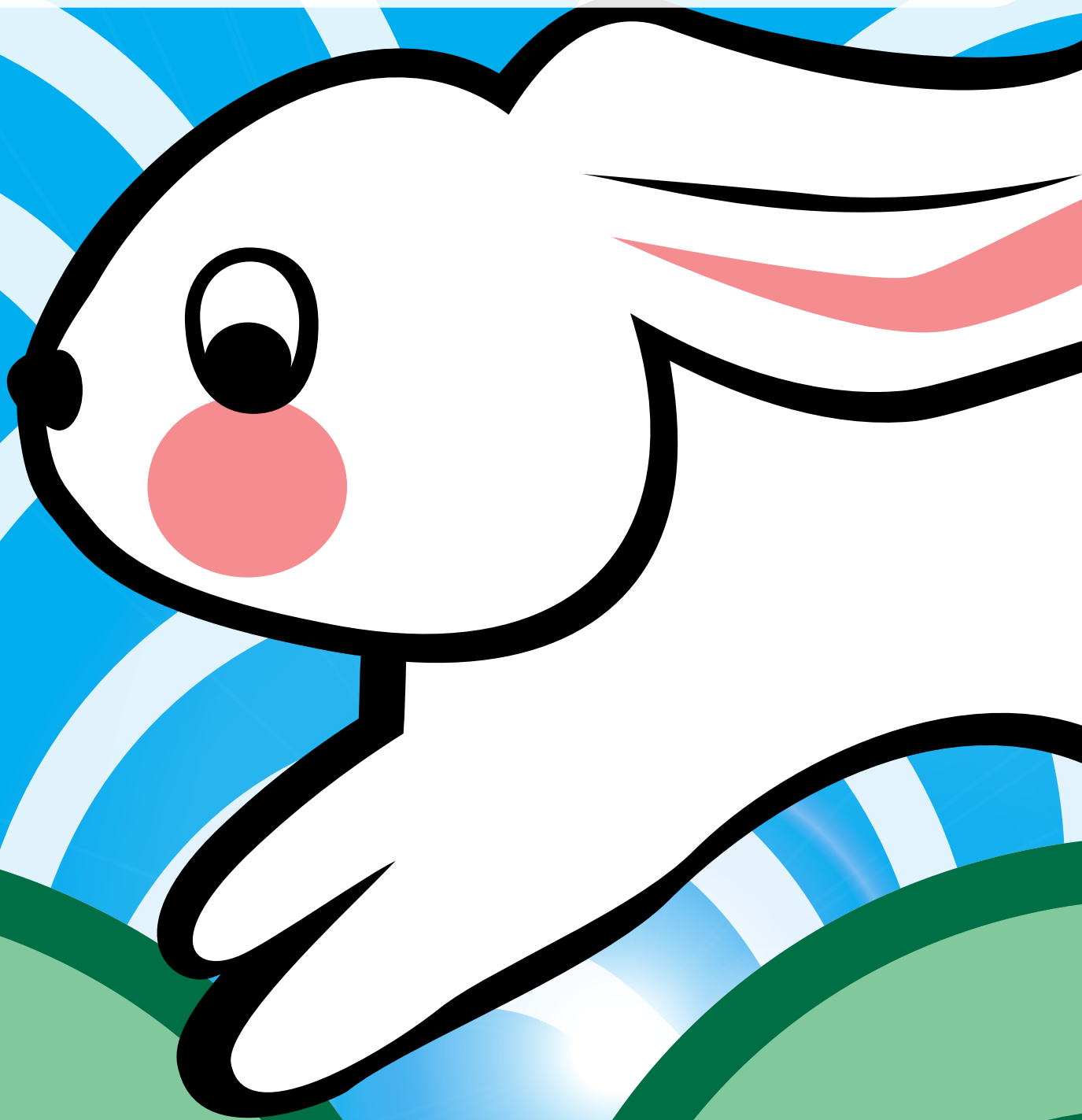

TO JE MOJA IGRAČA!

REŠEVANJE KONFLIKTOV V VRTCU

Mladinska knjiga
Hiša dobrih zgodb

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef
1946 - 2006

Izdajatelj: Društvo UNICEF Slovenija

Uredila: Katja Bizjak

Dejavnosti pripravila: Nataša Rijavec

Zamisli prispevale tudi: vzgojiteljice vrtca Nova Gorica, enota Čriček

Lektorica: Petra Kocjančič

Oblikovanje in prelom: Tadej Trkman

Naklada: 500 kosov

Tisk: Mladinska knjiga

Ljubljana, oktober 2006

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.06:364.636(035)

TO je moja igrača! : reševanje konfliktov v vrtcu / [uredila
Katja Bizjak]. - Ljubljana : UNICEF Slovenija, 2006

ISBN-10 961-6626-02-7
ISBN-13 978-961-6626-02-6
1. Bizjak, Katja, 1976-
229602048

Preprečevanje nasilja v vrtcu

Nasilje je pojav, o katerem se v zadnjem času veliko govori. Ni nov pojav, a nanj smo postali pozornejši. Pojavlja se tudi že v vrtcu – pri mlajših otrocih prevladuje fizično nasilje (porivanje, suvanje, ščipanje, grizenje ...), s starostjo pa prehaja tudi že v verbalno, psihično in ekonomsko nasilje. Prepričani smo, da tudi v vašem vrtcu opazate podobne pojave nasilja.

Ob tem se pojavljajo številna vprašanja in dileme:

- Kako nasilje preprečiti?
- Kako ravnati, ko pride do nasilja?
- Kako zaščititi žrtev?
- Kako spremeniti povzročiteljevo vedenje?
- Kako krepiti samopodobo otrok?
- Kako učiti otroke izražanja čustev na ploden način?
- Kako jih učiti dopuščanja in sprejemanja drugačnosti?
- Kako jih učiti miroljubnega reševanja konfliktov?

Pred vami je priročnik TO JE MOJA IGRAČA!, ki vam bo deloma odgovoril na zgoraj navedena vprašanja. Upamo tudi, da vas bo spodbudil k nadaljnjemu iskanju odgovorov in predvsem k njihovem uvajanju na vaši vsakodnevni profesionalni poti.

Menimo, da lahko vzgojiteljice in vzgojitelji v zgodnjem otrokovem razvoju odločilno vplivate na razvoj vrednot in oblikovanje vedenja otrok. Otroci se lahko v vrtčevski skupini učijo različnosti in sprejemanja drugačnosti drugega. Prav tako se morajo učiti strpnega sobivanja – z isto igračo se žal ne moremo igrati vsi naenkrat.

UNICEF igra pomembno vlogo pri zaščiti in promociji otrokovih pravic po vsem svetu. Spopadi in nasilje so glavne grožnje otrokovim pravicam, tako v industrijskih kot v razvijajočih se državah. Grožnje zato, ker prikrajšajo najmlajše za fizično in psihosocialno zdravje, za družino, izobraževanje itd.

UNICEF SLOVENIJA je v letošnjem letu začel projekt preprečevanja medvrstniškega nasilja z naslovom: **POVEJ! Spregovorimo o nasilju nad otroki.**

Cilji celotnega projekta so:

- otroke ozavestiti, da je nasilje nesprejemljivo (jim pokazati tudi rešitve, kako se nasilju uprejo oz. kje poiščejo pomoč);
- pripraviti uporabne priročnike za vzgojitelje, učitelje in starše ter otrokom primerne priročnike;
- spodbujati participacijo (aktivno sodelovanje) otrok in mladostnikov z vrstniškimi nasveti za preprečevanje medvrstniškega nasilja;
- povečati občutljivost javnosti za netolerantnost do nasilja med in nad otroki.

Veseli smo, da se boste vanj po svojih močeh vključili tudi vi!

UNICEF Slovenija
Zora Tomič, prof. soc.
predsednica

Kako uporabljamo priročnik?

Izobraževalni priročnik **TO JE MOJA IGRAČA!** je namenjen vsem vzgojiteljicam in vzgojiteljem, ki želijo pri svojem delu stopiti na daljšo pot preprečevanja nasilja v vrtcu. Primeren je za delo z otroki višjih starostnih skupin – torej od 5 do 6 let.

Tema izobraževalnega priročnika je preprečevanje medvrstniškega nasilja med otroki v vrtcu. Med to spadajo teme spoštovanja sebe in drugih, sprejemanje drugačnosti, razumevanje čustev in konstruktivnega reševanja konfliktov.

Cilj priročnika je, da otrok razvija sposobnosti in načine za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih z enim ali več otroki (kar vključuje reševanje težav, pogajanje, dogovarjanje, razumevanje in sprejemanje stališč vedenja in občutij drugih, menjavanje vlog, vljudnost v medsebojnem komuniciranju).

Priročnik je sestavljen iz nekaj uvodnih teoretičnih pojasnil o medvrstniškem nasilju in reševanju konfliktov ter iz desetih pripravljenih dejavnosti, ki jih lahko po potrebi dopolnjujete in razširjate.

Dejavnosti lahko uvrstimo v tematski sklop Reševanje konfliktov ter v področje Družba v povezavi z jezikom. Tema je navedena v naslovu vsake dejavnosti. Vsaka dejavnost ima določene:

- globalni cilj
- cilje
- dejavnosti
- metode dela
- potreben čas
- potreben material
- metodični postopek

Predlagamo vam, da dejavnosti in njihove nadgradnje izvajate vse šolsko leto, saj bodo le tako dosegle učinek. Presojite, katero dejavnost boste uporabili v svoji skupini, prepuščamo vam, saj lahko vsako dejavnost prilagodite znanju in potrebam skupine. Izbiira dejavnosti je odvisna tudi od nivoja občutljivosti otrok za določeno tematiko.

Na koncu priročnika je tudi seznam uporabne literature, ki vam bo v pomoč pri nadgradnji in razširitvi projekta.

Teoretična pojasnila:

KAJ JE MEDVRSTNIŠKO NASILJE?

Nasilje med otroki zajema širok spekter agresivnih obnašanj, ki se dogajajo med otroki; od nasilnega reševanja konfliktov, neprimerne izražanja jeze ali frustracije do resnih incidentov z uporabo orožja. Posebno zaskrbljujoče je nasilništvo, ki ga v angleškem jeziku imenujemo *bullying* (ustrahovanje) – pri tej vrsti nasilja močnejša oseba rani šibkejšo osebo, pri čemer gre za ponavljanje istega obrazca obnašanja, v katerem je ena stran žrtev in druga nasilnež z očitno neenakomerno razporejeno močjo (močnejši proti šibkejšemu ali skupina proti posamezniku).

Otrok ali skupina lahko namerno zlorablja enega otroka ali skupino otrok, kar lahko vključuje različne vrste obnašanj:

- *verbalno*: zbadanje, posmehovanje, omalovaževanje, grožnje
- *socijalno*: izogibanje, ignoriranje, izključevanje iz dejavnosti, opravljanje in širjenje zlobnih govoric
- *psihično*: poškodovanje lastnine, kraja in 'zavržba' stvari, svareči pogledi, sledenje
- *fizično*: porivanje, udarci ...

Žrtve nasilja so praviloma otroci, ki jih vrstniki doživljajo kot 'slabše' ali na nek način drugačne: telesno šibki otroci, prezaščiteni

in/ali nesamozavestni otroci, otroci s posebnimi potrebami, otroci, ki v nekem pogledu predstavljajo manjšino.

Raziskave v drugih državah so pokazale, da je žrtev nasilja neprestano od 15 do 20 odstotkov otrok. Posledice so občutek neodločnosti, zmanjšano samospoštovanje, strah pred prihodom v šolo in izogibanje šoli, psihosomatski simptomi, pa tudi večja dovzetnost za depresijo v odrasli dobi.

Primerjalna študija izkušenj v različnih državah, ki jo je naročila vlada Avstralije, je pokazala, da:

- nasilno obnašanje otrok lahko v veliki meri zmanjšamo z načrtovanim posredovanjem,
- najbolj učinkoviti so programi med otroki v osnovni šoli, priporočljivo pa se je s tematiko ukvarjati že prej – v vrtcu
- obstaja velika verjetnost, da se bo stanje še poslabšalo, če ne bomo posredovali načrtovano in redno.

Vsi strokovnjaki temo medvrstniškega nasilja prepoznavajo kot pomembno in kot področje, pri katerem se s skupno akcijo lahko marsikaj spremeni.

Kaj je konflikt?

Konflikt širše gledano je vsako srečanje neusklajenih dejavnikov. Obstajajo tri kategorije, ki se včasih uporabljajo za klasifikacijo konfliktov:

- **MATERIALNE DOBRINE** se nanašajo na sredstva, ki si jih ljudje prilaščajo ali želijo imeti dostop do njih. To so lahko igrača, hrana, denar, nafta ali karkoli drugega. Čas je prav tako lahko predmet konflikta.
- **ČUSTVA** izhajajo iz čustvenih potreb ljudi: po ljubezni, pozornosti, identiteti, potrditvi, avtonomiji, kontroli in spoštovanju. Kakršnekoli vrste konflikt lahko zbudi čustva jeze, prizadetosti, želje po maščevanju in vse tisto, kar lahko vpliva na razvoj konflikta.
- **VREDNOTE** se nanašajo na ideale, prepričanja in rituale, ki izhajajo iz kulture, verske ali etnične pripadnosti, politične, socialne pripadnosti, glede na spol ali pa preprosto izhajajo iz posameznikovih prepričanj, ki se oblikujejo v času socializacije.

Konflikt lahko predstavlja nevarnost, hkrati pa je priložnost za razvoj posameznikov, odnosov in skupnosti. Seveda pa je vedno od vsakega posameznika odvisno, ali bo konflikt uporabil za ustvarjanje ali uničenje.

Razlika med težavo in konfliktom ni tako zelo jasna. Iste okoliščine lahko za nekoga predstavljajo konflikt, za drugega pa težavo. Razlika je bolj v zaznavanju udeleženih (kaj nekemu predstavlja težavo) kot v zunanjih okoliščinah.

Kako se odzvati oz. obravnavati nasilje?

Kot vzgojitelji moramo najprej sami sebi postaviti ogledalo in razčistiti svoj odnos do nasilja. Zavedati se moramo, da smo otrokom zgled in da nas posnemajo, zato se je pri obravnavi nasilja pomembno držati naslednjih načel:

- ničelna toleranca do nasilja
- ne sodimo nasilja po lastnih občutkih, čustvih ali izkušnjah
- ukrepajmo, odzivajmo se ob vsakem nasilnem dejanju
- ne prelagajmo odgovornosti za ukrepanje na druge
- ne poskušajmo dela krivde za nasilje naprtiti žrtvi
- tako žrtev kot povzročitelj zaslužita pravično obravnavo.

Dejavnosti:

Dejavnost
1

Kaj je konflikt?

Globalni cilj: oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

- Cilji:**
- otroci se seznanijo z besedo konflikt in jo opredelijo
 - otroci razširjajo razumevanje besede konflikt – je več kot boj ali spopad

- Dejavnosti:**
- nedeljska doživetja (vsak otrok pove, kaj je doživel med koncem tedna) – pogovor
 - pogovor ob slikah na grafoskopu: slika 1, slika 2, slika 3
 - na velik list papirja napišemo besedo konflikt in naredimo možgansko nevihto

Metoda dela: pogovor, opazovanje, pripovedovanje

Potreben čas: ena ura ali več (z vmesnimi gibalnimi minutkami lahko dejavnost izvajamo čez ves dan, odvisno od skupine otrok)

Potreben material: grafoskop, slike 1, 2, 3 (v prilogi) tabla ali velik list papirja

Metodični postopek: Skupaj se posedemo v krog v igralnici in otroke spodbudimo, da pripovedujejo o svojih nedeljskih doživetjih. Pomembno je, da ima vsak otrok možnost povedati, kar želi. Otroke, ki imajo bratce ali sestrice, vzpodbudimo, da opišejo njihovo skupno igro. Otroci opisujejo dogodke, pri katerih prihaja do preprirov, predvsem zaradi jemanja igrač ali vmešavanja v igro.

Nedeljska doživetja nato navežemo na že pripravljen grafoskop in slike. Otrokom pokažemo slike in jih vzpodbudimo, da pripovedujejo, kaj na slikah opazijo. Otroke vzpodbujamo k dejavnemu opazovanju in mišljenju, spodbujamo jih, da opazijo razliko v izrazu obraza posameznega otroka. Slike prilepimo na vidno mesto v igralnici.

Nato naredimo v krogu nekaj dinamičnih vaj z razgibavanjem telesa in dihanjem in se preselimo k tabli, ki jo imamo v sobi. Na tablo zapišemo besedo KONFLIKT in jih vprašamo, kaj razumejo pod to besedo. Vse kar nam povedo, zapišemo na tablo.

Otrokom razložimo, da se konflikt zgodi takrat, ko se dva človeka ne moreta dogovoriti o eni stvari – npr. Rok in Jure se ne moreta dogovoriti o tem, kdo bo pojedel edini piškot. Spodbudimo jih, da najdejo podobne primere iz svojega življenja – kdaj se niso mogli dogovoriti s svojim prijateljem (npr. o igrači, barvicah). Vse njihove zamisli zapišemo na tablo.

Tabla ali popisan list papirja ostaneta na vidnem mestu, da se otroci vračajo k napisanim besedam in se o njih pogovarjajo.

Dejavnost
2

Reševanje konfliktov

Globalni cilj: oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

- Cilji:**
- otroci odkrivajo, kako zmanjšati konflikt
 - otroci se seznanijo z različnimi načini reševanja konfliktov

- Dejavnosti:**
- z voščenkami narišejo svojo zamisel konflikta in jo prilepijo na tablo
 - otroci pripovedujejo ob sliki na grafoskopu (slika 4)
 - preberemo jim zgodbo
 - skozi pogovor iščemo možne rešitve, ki jih tudi zapišemo

Metoda dela: pogovor, opazovanje, pripovedovanje

Potreben čas: ena ura ali več (z vmesnimi gibalnimi minutkami lahko dejavnost izvajamo čez ves dan, odvisno od skupine otrok)

Potreben material: grafoskop, slika 4 (v prilogi) in zgodba, tabla ali velik list papirja, majhni listki za risanje idej (12x12) in voščenske

Metodični postopek: Otroke povabimo k tabli, kjer so zapisane njihove ideje od prejšnjega dne. Skozi kratek uvodni pogovor se spomnimo, kaj smo delali, in jih prosimo, da svojo zamisel o konfliktu narišejo na majhen list, ki ga prilepijo na tablo. Med risanjem prižgemo grafoskop, da lahko otroci opazujejo sliko.

Ko končajo, se zberemo v krogu, da lahko vsi vidijo sliko. Povemo ali preberemo jim zgodbo.

ZGODBA:

Andrej in Simon delata na računalniku. Nista še končala, ko prideta Karmen in Ana: „Ali bosta večno na računalniku?“ reče Karmen. „Zdaj sva medve na vrsti!“ „Nisva še končala!“ reče Andrej. „Nehaj nama težiti, da bova lahko končala!“ „Dajta no!“ zavpije Ana. „Vi fantje vedno zasedete računalnik. Tako ste sebični!“ „Vedno nas morite!“ reče Andrej.

Sledi pogovor:

- Ali veste, kakšen je konflikt na tej sliki?
- Kako sta se počutila fanta? In kako dekleti?
- Kaj takega so si rekli, da je prišlo do konflikta? Mislite, da imata fanta pravico, da dokončata oblikovanje?
- Kako bi vi rešili ta konflikt? Kaj bi vi naredili?

(Pri tem lahko otrokom pomagamo z idejami: določijo, koliko časa bosta fanta še uporabljala računalnik, se opravičijo za izrečene besede, učiteljica da fantoma še pet minut, fanta shranita svoje delo na disk in prideta dokončat kasneje, dekleti se zaposlita s čim drugim ...)

Vse otroške zamisli zapišemo na velik list papirja.

ZGODBA do konca:

*„Ni res, da zasedamo računalnik!“ reče Simon.
„Vendar sta bila danes že dovolj dolgo in zdaj želiva medve uporabljati računalnik,“ reče Ana.
„Skoraj sva že končala to oblikovanje,“ reče Andrej, „samo še končava in stiskava.“
„Obljubita, da nama bosta dala računalnik, takoj ko končata?“
„Obljubiva.“ In vsi si sežejo v roke.*

Ob koncu zgodbe se pogovorimo o rešitvah in o tem, ali se jim je zdela rešitev pravična.

Reševanje problema I

Dejavnost

3

Globalni cilj: oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

- Cilji:**
- otroci razvijajo sposobnosti domišljjskega sooblikovanja in doživljanja literarnega sveta
 - otroci aktivno sodelujejo v iskanju rešitev zmaga – zmaga

- Dejavnosti:**
- socialna igra Avtopralnica
 - branje zgodbe Mavrična ribica zgladi prepir
 - skozi pogovor iščemo rešitve, preden preberemo zgodbo do konca

Metoda dela: pogovor, pripovedovanje, poslušanje

Potreben čas: manj kot ena ura

Potreben material: knjiga Mavrična ribica zgladi prepir

Metodični postopek: Otroke povabimo k socialni igri (igra podpore) Avtopralnica.

Skupina otrok se razdeli v dve paralelni vrsti zelo blizu skupaj. Nato pošljemo posameznega otroka v 'pralnico' (med vrstama), kar pomeni, da se ga vsak član skupine dotakne in mu pri tem pove nekaj dobrega in lepega (ga opogumi, izrazi naklonjenost, pohvalo ...). Otrok se sprehodi še v obratni smeri, kjer se vsi z njim rokujejo, in ob koncu pranja je pred nami svež, sijoč in srečen 'avto'. Običajno 'pošljemo v pralnico' enega do dva otroka na dan, ne cele skupine naenkrat. Pri manjšem številu 'pranj' so sporočila bolj sveža in osebna, otroci pa sodelujejo z večjim navdušenjem. Po končani igri si izmenjamo vtise.

Otroke povabimo v kotichek, kjer navadno prebiramo knjige. Preberemo jim zgodbo Mavrična ribica zgladi prepir. Zgodbo preberemo do šeste tekstovne strani, nato pa otroke povabimo k razgovoru in iskanju možnih rešitev te težave. Pogovorimo se o tem, kaj je problem, in skupaj poiščimo možne rešitve. Zamisli otrok zopet zapišemo in skupaj poiščemo najboljšo.

Šele nato pogledamo, kako se zgodba nadaljuje. Ob koncu zgodbe se pogovorimo in primerjamo naše rešitve s sklepom zgodbe. Ugotovimo, ali je prišlo do tega, da sta obe strani zmagali.

Reševanje problema II

Globalni cilj: oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

- Cilji:**
- otroci imajo možnost razvijati sposobnosti za vzpostavljanje in vzdrževanje v prijateljskih odnosov z enim ali več otroki
 - otroci poskušajo ovrednotiti možno rešitev konflikta

- Dejavnosti:**
- socialna igra Stol na moji desni je prost, naj bo moj gost ...
 - igra Palec gor, palec dol

Metoda dela: pogovor, poslušanje, aktivno mišljenje

Potreben čas: manj kot ena ura

Potreben

material: fotokopirana slika velikega palca za vsakega otroka (slika 5 – v prilogi), škarje, barvice, pomešane sestavljanke (puzzli), stoli

Metodični

postopek: Zberemo se v krogu in sedimo na stoli, stol desno od vzgojiteljice/vzgojitelja je prazen. Ta začne igro z besedami: „Stol na moji desni je prost, naj bo Jan moj gost.“ Jan se presede na prazen stol, nato tisti otrok, ki ima prazen stol na desni strani, reče: „Stol na moji desni je prost, naj bo moj gost.“ Igro se igramo toliko časa, da pridejo na vrsto vsi otroci oziroma da zanimanje pade.

Izvedemo gibalno minutko s stoli in otroke povabimo na razgovor. Pogovorimo se o Mavrični ribici, ki zgladi prepir, in se pogovarjamo, katere rešitve konfliktov so boljše od drugih. Razložimo jim, da je najboljša rešitev tista, ki ne prizadene nikogar, in ko lahko vsi vpleteni rečejo: „Meni je prav.“

Otrokom pokažemo list s palcem gor in palcem dol (list samo obrnemo) in povemo, da palec, ki je obrnjen gor, pomeni dobro, palec, obrnjen navzdol, pa: ni dobro. Vsak otrok dobi fotokopiran list palca, ki ga mora izrezati in pobarvati.

V skupini umetno ustvarimo problem s pomešanimi sestavljanjami – puzzlami. Začnemo tako:

»Otroci, opazila sem, da zelo radi sestavljate sestavljanke. Nekaj smo jih dobili od dedka Mraza in nekaj smo jih na novo kupili, vendar sem pred dnevi, ko sem urejala igralni kotichek, opazila, da so sestavljanke med seboj zelo pomešane in raztresene. Mislim, da imamo problem, saj so koščki sestavljanek med seboj pomešani.«

„Mislite, da je to naš problem?“ – Otroci pokažejo s palcem.

Resnično me moti, da imamo toliko novih in lepih sestavljanek, pa sem razmišljala, kaj naj naredim.

Naj jih pospravim v omaro? – Otroci pokažejo s palcem.

Naj jih posodimo otrokom v drugi skupini? – Otroci pokažejo s palcem.

Naj kupimo nove sestavljanke in te vržemo v smeti? – Otroci pokažejo s palcem.

Naj jih razvrstimo in označimo z zadnje strani z določenim znakom? – Otroci pokažejo s palcem.

Ali se dogovorimo, da bo vsak skrbno pospravil sestavljanke za seboj? – Otroci pokažejo s palcem.

Otroke povabite, da tudi sami prispevajo kakšno rešitev, drugi otroci pa bodo s palcem pokazali, kaj si mislijo. Na koncu vsak otrok svoj palec pospravi v svojo vrečko ali škatlo.

Razumevanje drugih rešitev – pogledov

Dejavnost

5

Globalni cilj: • oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

Cilj: otroci spoznavajo različne poglede na problem

Dejavnosti: • igra Pantomima
• igra Prepoznavanje predmetov
• igra Telefon

Metoda dela: pogovor, igre, poslušanje, aktivno mišljenje

Potreben čas: manj kot ena ura oziroma v različnih časovnih obdobjih

Potreben

material: različni predmeti za tipanje, velika škatla ali vreča

Metodični

postopek:

Otroke razdelimo v dve skupini in vsaka se bo igrala drugo igro. Prvo skupino povabimo na igro Pantomima. S pantomimo bomo brez besed kazali neka dejanja, preostali otroci pa bodo ugotavljali, za katero dejanje gre. Če otroci igre ne poznajo, jim navodila podrobneje razložimo. Da bo igra lažja, jim najprej sami pokažemo primer pantomime, otroci pa opazujejo in iščejo možne odgovore. Primer: pomivamo okna (nekdo bo morda mislil, da božamo prijatelja).

Ko otroci drug drugemu kažejo različne primere, se pogovorimo tudi o različnih videnjih in možnih rešitvah. Spregovorimo o tem, da tudi to, da različno vidimo eno stvar in se tudi različno odzovemo, lahko pripelje do konflikta.

Druga skupina otrok se v drugem prostoru igra igro Prepoznavanje predmetov. Otroke povabimo k igri in jih najprej seznanimo s pravili igre. V vreči imamo zanimiv predmet. Vsak otrok potipa predmet v vreči, nato se usede na svoje mesto in počaka. Na koncu vsak pove, kaj misli, da je otipal. Predmet pogledamo in se pogovorimo o tem, da lahko isti predmet doživimo, vidimo in čutimo drugače.

Če imamo dovolj časa, zamenjamo skupini in obe igri izvedemo še enkrat.

Pri tretji igri, Telefonu, otroke združimo v eno skupino. Vsi sedimo v krogu in se igramo igro, pri kateri vsakdo prenese stavek (na primer: Danes je Peter udaril Klemena.) drugemu otroku, tako da mu ga potihoma pove na uho. Po nekaj poskusih se pogovorimo tudi o tem, da včasih ljudje ne slišimo tistega, kar nam drugi pripovedujejo, in tudi to lahko vodi v konflikte.

Konflikti in čustva

Dejavnost

6

Globalni cilj: oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

Cilji: • otroci med poslušanjem domišljijo aktivno poistovetijo s stvarnostjo
• otroci razširjajo besedni zaklad

- Dejavnosti:**
- aktivna zgodba: Izražanje čustev (Menih, Srebot, 1993).
 - čustveni obrazi in pogovor

Metoda dela: pogovor, poslušanje, izražanje

Potreben čas: manj kot ena ura oziroma v različnih časovnih obdobjih

Potreben material: primeren prostor, slike čustvenih obrazov (priloga 6)

Metodični postopek: V igralnici pripravimo prostor, da se otroci nemoteno gibajo, in jih popeljemo skozi aktivno zgodbo Izražanje čustev. Otroke spodbudimo, da kažejo čustva, ki jih v zgodbi pripovedujemo. Zgodba je povzeta po knjigi Prebujena trata avtoric Kristine Menih in Renate Srebot.

*Pomislimo na nekaj, kar nas je zelo **razjezilo** ... **Jezni** smo kot še nikoli. Kar **pihamo** od jeze. Najraje bi se razpočili. **Topotamo z nogami, kričimo, stiskamo pesti** ...*

*Sedaj pa pomislimo na nekaj lepega ... Takoj postanemo **veseli**. **Zelo smo veseli**. Kako pokažemo veselje? **Skačemo, se smejemo, se nasmihamo, prijazno gledamo** ...*

*Kako pa izrazimo **žalost**? **Jokamo, manemo si oči, solze nam tečejo po licih** ...*

*Sedaj pa smo **srečni** ... Kaj nas je razveselilo? Kar žarimo od sreče. **Usta so razpotegnjena v širok nasmeh, oči so široko odprte, kar svetijo se od zadovoljstva** ... Presrečni smo.*

*Spomnimo se tudi na **nežnost**. Kako izrazimo nežnost? Smo najnežnejša bitja na svetu. Nežno se gibamo. **Sami sebe in drug drugega pobožamo** ...*

*Sedaj pa nas je nekaj zelo **prestrašilo** ... Kar **sapo nam je vzelo** od strahu. Kar **onemeli** smo in **obstali na mestu**.*

*Sedaj smo **domišljavi**. Visoko vihamo nos in se obnašamo kot napihnjene žabe. Ošabno se sprehajamo in zviška gledamo na vse. **Petelinimo se, kolikor moremo**.*

*Sedaj smo **prijazni**. Kar topimo se od prijaznosti. **Prisrčni smo drug do drugega, uslužni, izbranih besed** ...*

*Bodimo **pogumni**. Kdo je najpogumnejši? Kako to pokaže in dokaže? **Vsi smo veliki junaki** ...*

***Sram nas je** ... Tako **sram** nas je, da bi se najraje **pogreznili v zemljo**.*

***Leni** postajamo ... Nič se nam ne ljubi. **Še premaknemo se ne**. Smo ena sama lenoba ...*

*Sedaj pa smo **zaljubljeni** ... Do ušes smo zaljubljeni in **kar vroče nam postane, ko pomislimo na ljubljeno osebo**. Zaljubljeni smo do ušes. Kdo je najbolj zaljubljen?*

*Za konec postanemo še neznansko **radovedni**. Vse hočemo **vedeti**, vse hočemo **videti**, povsod **vtaknemo svoj radovedni nos** ...*

Ob koncu zgodbe se pogovorimo o tem, kako so se otroci počutili med njo. Katera čustva so jih navdala z dobrim počutjem in katera s slabim? Ali so se že kdaj srečali s temi čustvi?

Otroke povabimo, da narišejo svoja doživeta čustva ob aktivni zgodbi.

Nadaljujemo kazanje slik čustvenih obrazov (priloga 6). Vsak otrok dobi svoj komplet slik, s katerimi naj pokaže svoja čustva ob naslednjih stanjih:

KAKO SE POČUTIM ...

- Ko storim napako ...
- Ko naredim dobro delo ...
- Ko nekemu pomagam in se mi zahvali ...
- Ko me nekdo pokliče po imenu ...
- Ko se nekdo noče igrati z mano ...
- Ko se mi nekdo smeje – posmehuje ...
- Ko dobim nekaj, česar nisem pričakoval ...
- Ko me nekdo porine ...

Otroke prosimo, naj pokažejo sliko čustvenega obraza, ki označujejo njihovo trenutno počutje.

Slike čustvenih obrazov lahko uporabljamo vsakodnevno za poimenovanje trenutnih čustvenih zdreg otrok, za povratno informacijo, kako se otroci počutijo itd.

Čustva ob drugačnosti

Globalni cilj: vplivati na doživljanje razlik kot bogastvo in prednost – uvod v učenje strpnosti

- Cilji:**
- omogočiti posamezniku, da se na čim več načinov predstavi skupini
 - izražanje občutenj ob določenih položajih (jeza, strah, veselje, žalost) z mimiko obraza in držo telesa ter likovnimi sredstvi

- Dejavnosti:**
- igra Pozdravljanja
 - opazovanje izrazov čustev v ogledalu
 - branje zgodbe Piščanček Pik

Metoda dela: igra, pogovor, opazovanje, pripovedovanje

Potreben čas: eno dopoldne oziroma v različnih časovnih obdobjih

Potreben material: ogledalo, slikanica Piščanček Pik, likovni material

Metodični postopek: Sedimo v krogu in otroke povabimo k igri Pozdravljanja. Vsak otrok pozdravi sosednjega s stiskom roke in mu pove nekaj lepega. Vzgojiteljica začne in prva prinese pozdrav otroku, nadaljujemo, dokler se ne zvrstijo vsi otroci. Na koncu drug drugega pobožamo po glavi in se mu nasmehnemo. Nazadnje se pogovorimo o tem, kako smo se počutili. Otrokom povemo, da se bomo danes pogovarjali o čustvih. Vprašamo jih, kaj to je. Skupaj pokažemo, kakšni smo, kadar smo veseli, žalostni, jezni ... V ogledalu si ogledamo tudi mimiko obraza ob določenih izraženih čustvih in opazujemo drug drugega. Pogovorimo se o tem, kako se pri različnih čustvih počutimo. Otrokom preberemo zgodbičko Piščanček Pik. Spodbudimo jih k pogovoru, pripovedovanju, razmišljanju o čustvih. Otroci likovno upodobijo svoja zaznavanja trenutnih občutenj na papir. Likovna dela razstavimo v garderobi.

Upoštevanje drugačnosti

Globalni cilj: oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

- Cilji:**
- otroci prepoznavajo in utrjujejo razlike in podobnosti med prijatelji v skupini
 - otroci se seznanijo in iščejo različne načine reševanja konfliktov

- Dejavnosti:**
- igra Enako in različno – delo v paru
 - igra Nerešljiv konflikt
 - igra Poročilo iz družinske vrečke

Metoda dela: pogovor, igre, poslušanje, aktivno mišljenje

Potreben čas: ena ura oziroma v različnih časovnih obdobjih

Potreben material: listi, barvice ali flomastri, vrečka za vsakega otroka, dve kartonasti hiši, razrezani na posamezne dele

Metodični postopek: Otroke razdelimo v pare in jim rečemo, naj poiščejo miren prostor, kjer se bosta lahko pogovarjala s prijateljem. Rečemo jim, naj se pogovarjata o igračah doma: katera je njihova najljubša igrača, kakšne barve obleke imajo najraje, kdo ima brata ali sestro ... Spodbudimo jih, naj si zapomnijo dve stvari, ki ju imata s prijateljem skupni, in dve, ki sta različni. (Število stvari določimo glede na sposobnost otrok.) Naredimo tabelo podobnosti in razlik in se med seboj pogovorimo. Vsakdo svojega prijatelja v paru nariše. Med seboj primerjata portreta in ugotavljata podobnosti in razlike.

Igra Nerešljiv konflikt naj bi bila kot sprostitev po dejavnosti Enako in različno. Vzgojiteljica ima dele

kartonov, iz katerih lahko sestavimo dve hiši. Otroke razdelimo v dve manjši skupini in vsaka dobi dele hiše. Zadržimo le polovico delov za streho. Otroci hitro sestavijo hiši in se ustavijo ob težavi, kako napraviti streho. Kaj naj naredijo?

Spodbujamo jih, da ugotovijo, da lahko s sodelovanjem zgradijo eno višjo hišo, za katero imajo skupaj dovolj delov strehe. Pogovorimo se o možnih rešitvah in končni rešitvi njihovega problema.

Nadaljujemo dejavnost Poročilo iz družinske vrečke, ki vključuje tudi starše. Priskrbimo si večje papirnate vrečke. Vsak otrok nariše na vrečko svojo družino. Staršem razložimo namen te dejavnosti in jih povabimo k sodelovanju.

Otroke in starše spodbudimo, da doma dajo v vrečko nekaj takega, kar je značilno za njihovo družino. Na primer: kaj rada družina počne skupaj, tradicija ali običaj v družini, zanimivo potovanje, zgodbo, ki jo družina zelo rada skupaj prebira. Otrokom in staršem damo nekaj dni časa, saj potem vsebino vrečke tudi predstavijo drugim otrokom in njihovim staršem. Po končanih predstavitvah pripravimo razstavo teh izdelkov.

Škrb, spoštovanje in skupnost

Globalni cilj: oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje samega sebe in drugih ljudi

- Cilji:**
- otroci prepoznajo določena obnašanja skrbi
 - otroci krepijo skrb kot pozitivno vrednoto
 - otroci prepoznajo načine, na katere lahko pomagajo drugim
 - okrepiti pomoč kot pozitivno stvar

Dejavnosti:

- igra Pomoč drugemu, kadar je potrebno – pogovor
- igra Roke pomoči

Metoda dela: pogovor, igre, poslušanje, aktivno mišljenje

Potreben čas: ena ura oziroma v različnih časovnih obdobjih

Potreben material: velik list papirja ali tabla, blazina

Metodični postopek: Otroke zberemo v krogu in jim pokažemo slike z določeno vsebino, npr.: Otrok nosi velik tovor; starec mora prečkati prometno cesto; zaprta vrata, ženska nosi mnogo paketov; nosečnica stoji na avtobusu, nekaj otrok pa sedi ...

Pogovarjamo se o potrebni pomoči, o načinu pomoči in o tem, kaj bi se lahko zgodilo, če nihče ne bi pomagal.

Naredimo tabelo: na eni strani napišemo: "Naša skrb," in zapišemo vse svoje odgovornosti – za kaj moramo poskrbeti v vrtcu, doma itd. (npr. za rože, za domačo žival, smeti ...). Narišemo ali nalepimo lahko tudi slike, da je otrokom lažje razumljivo.

Na drugo stran napišemo še dodatne zamisli, kje bi lahko pomagali (npr. staršem, skrbeti za čisto okolica vrtca ...).

V nadaljevanju otroke vprašamo, ali so tudi oni že kdaj komu pomagali v vrtcu, doma, pri prijateljih. Kako so se pri tem počutili? Kako so se počutili, ko je njim kdaj kdo pomagal? Spodbudimo jih, da povedo primere, ki so se jim zgodili.

Za konec otroke povabimo k igri Roke pomoči. Vsak otrok dobi eno blazino. Razložimo pravila igre. Blazino nosimo na glavi, ne da bi jo držali z rokami, in če nam pade, obstanemo na mestu. Reši nas lahko le prijatelj, ki nam pobere blazino in nam jo namesti nazaj. Če prijatelju, ki nam pobira blazino, ta medtem pade, prijatelj prav tako zmrzne, dokler mu blazine ne pobere kdo drug.

Nasilje v risankah, slikanicah

Globalni cilj: spodbujanje občutljivosti za etično dimenzijo različnosti

Cilji: otroci ugotavljajo razlike med risankami, slikanicami

Dejavnosti:

- nevihta možganov na temo nasilje
- ogled risank in razgovor
- socialna igrica Kdo manjka?

Metoda dela: opazovanje, pogovor, pripovedovanje

Potreben čas: čas za ogled in pogovor (večkrat)

Potreben

material: tabla ali plakat, videorekorder oz. DVD-predvajalnik, risanke, rjuha

Metodični

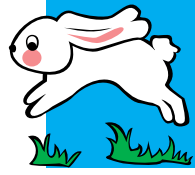
postopek: Z otroki se posedemo v krog in jih vprašamo, kaj je nasilje. Vse njihove zamisli in predloge zapišemo na tablo oz. plakat.
Z otroki si ogledamo risanke Tom in Jerry in Ludovik (certifikat dobre risanke). Po ogledu otroke besedno spodbudimo k razmišljanju, pripovedovanju ob ugotavljanju razlik med risankama. Otroci izražajo svoja občutja, čustva, doživetja. Izjave, spoznanja otrok zabeležimo na plakat. Plakat kasneje predstavimo tudi staršem.
Za sprostitev izvedemo igrico Kdo manjka?
Otroci tečejo po prostoru, na znak vzgojiteljice ležejo na tla, zaprejo oči, vzgojiteljica pa enega pokrije z rjuho. Drugi ugibajo, kdo se skriva spodaj. Igro lahko izvedemo tudi drugače: otroci se razdelijo v dve skupini. Ena skupina odide iz igralnice; vzgojiteljica enega od otrok, ki so ostali v igralnici, pokrije z rjuho, ta se sprehaja v igralnici, otroci pa skušajo po načinu hoje ugotoviti, kdo je spodaj.

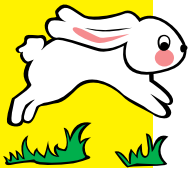
Dodatna uporabna literatura – leposlovje:

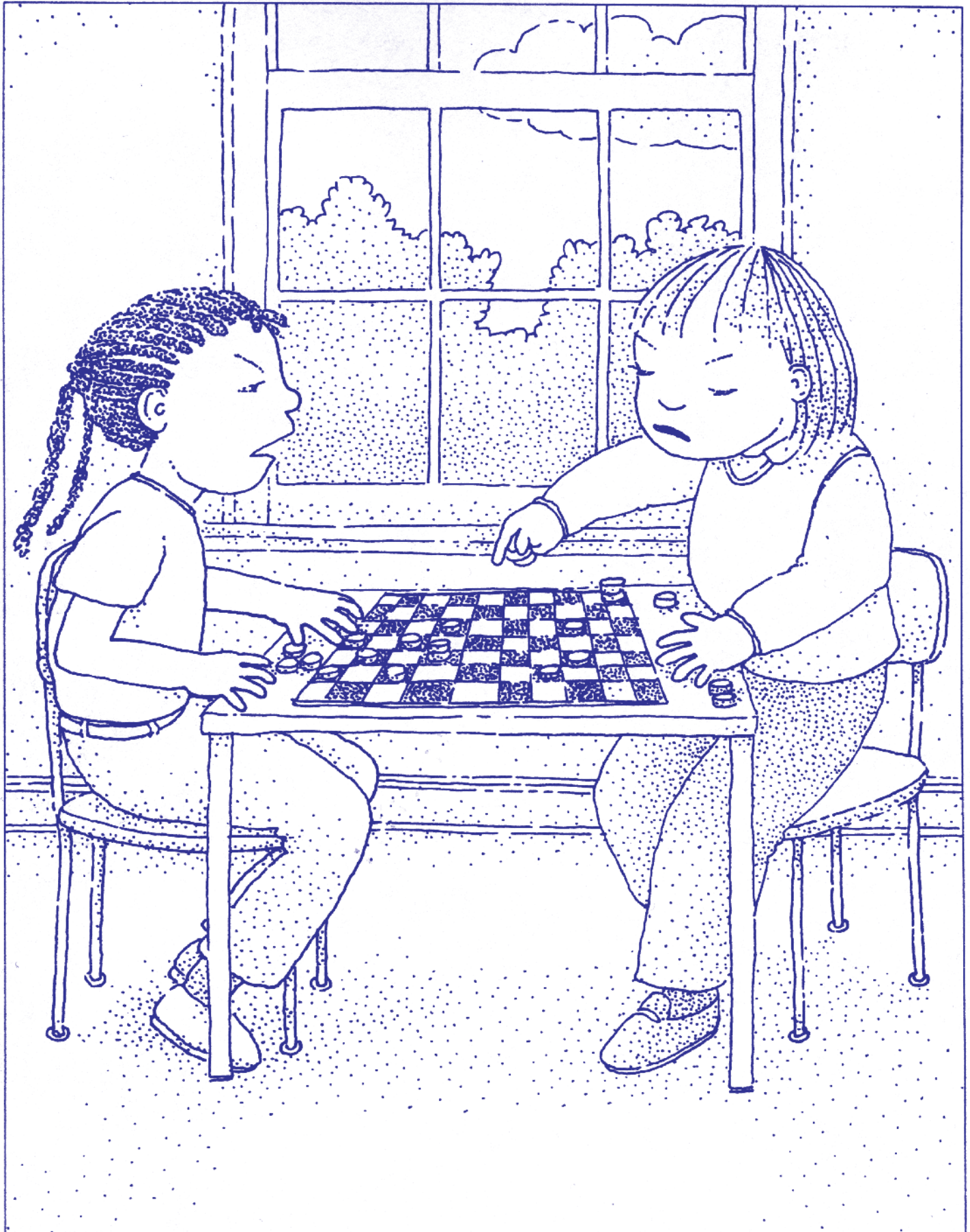
- Marcus Pfister: Mavrična ribica zgladi prepir
- Marjan Manček: Piščanček Pik
- Martin Waddell: Ti in jaz, Mali medo
- Monika Weitze: Zakaj je bil rožnati slonček žalosten in kako je postal spet srečen?
- Svetlana Makarovič: Pod medvedkovim dežnikom, Veveriček posebne sorte
- Erik Carl: O miški, ki je iskala prijatelja, Godrnjava pikapolonica
- Paz Rodero: Prijatelja

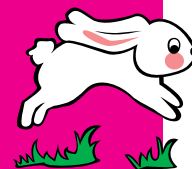
Dodatna strokovna literatura:

- Menih, Srebot: Prebujena trata: aktivne zgodbe
- Hielscher: Konkretno socialno vzgajanje
- Iršič: Umetnost obvladovanja konfliktov
- Iršič: Uvod v razreševanje konfliktov v medosebnih odnosih
- Aničič: Nasilje – nenasilje. Priročnik za učiteljice, učitelje in svetovalne delavce
- Elfyn: Roke stran!
- Girarded: Utišajmo nasilje!
- UNICEF Slovenija: Priročnik za miravno vzgojo

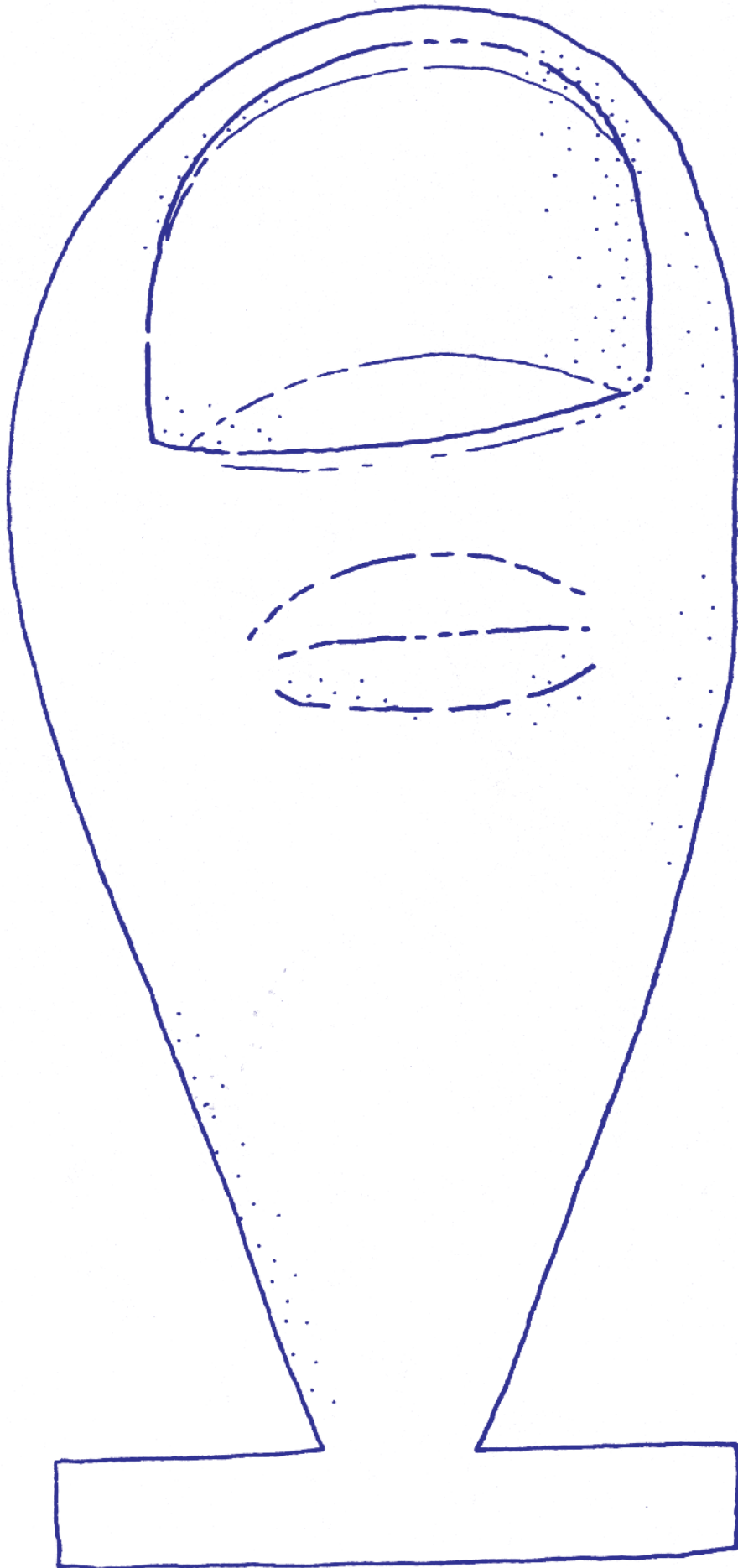

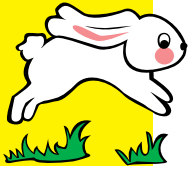

Slika 5

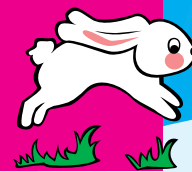

Moji Zapiski:

A large writing area with a background of stylized, overlapping semi-circular shapes in shades of light blue and green. The writing area is ruled with horizontal dotted lines, providing a guide for letter height. The background pattern consists of concentric, overlapping semi-circles that create a sense of depth and movement. The colors transition from light blue at the top to various shades of green at the bottom, suggesting a landscape or sky. The dotted lines are evenly spaced and extend across the width of the writing area.

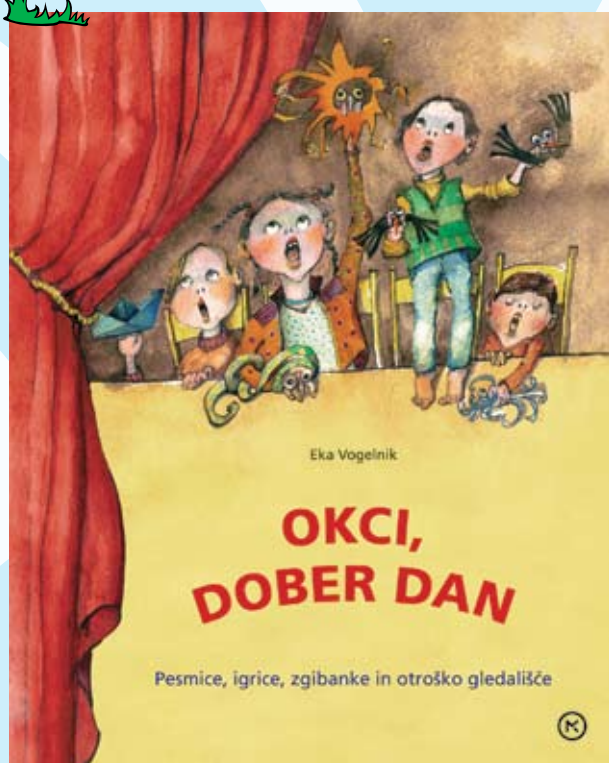
Moje ideje:

A large writing area with a background of stylized, overlapping arches in shades of light blue and green. The arches are arranged in a pattern that suggests a landscape or a series of hills. The writing area is filled with horizontal dotted lines for text entry.

OKCI SO ODLIČNA KNJIGA PRAV ZA VAŠE MALČKE

OKCI, DOBER DAN

Okci, žabokci, ptičokci ... popeljejo otroke v ustvarjalni svet spretnosti in iger, pripovedke in bajke spodbujajo domišljijo otroške gledališke igre, pesmice in papirnate zapognjenke pa domiselno vodijo v razigrano domače gledališče.

Okci so odlična knjiga, ki vaše malčke skozi popeljejo v svet družabnosti.

KAKO JE PRAV? O lepem vedenju in dobrih navadah

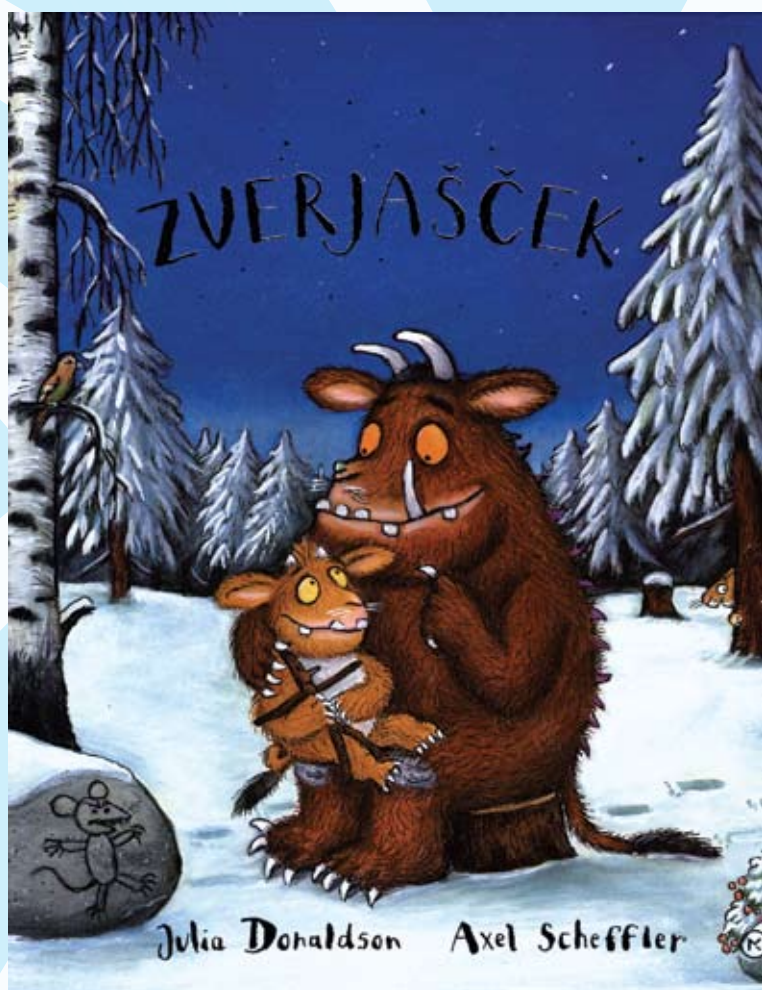
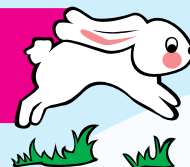
Vsi si želimo, da bi bili naši malčki lepo vzgojeni in prijazni otroci. To je odvisno tudi od tega, kako se počutijo sprejete v svoji okolici. V knjižici so zbrani nasveti, kaj je prav in kaj ni. Stavki, ki jih velikokrat slišijo, so predstavljeni s pozitivnimi zgledi in z razlago, zakaj je nekaj prav. Otroka spodbujamo, da tudi sam sodeluje in razmišlja, starše pa, da poskusijo namesto zapovedi in prepovedi vnesti v vzgojo več dobrih zgledov iz otroškega sveta.

 O lepem vedenju in dobrih navadah

Kako je prav?

TUDI V MAJHNIH GLAVAH SO VELIKE REŠITVE

ZVERJAŠČEK

Zverjašček nikoli v temačni gozd ne sme,“ prišepne Zverjasec Zverjaščku in se previdno ozre. A neke viharne noči, ko naletava sneg, Zverjasec pozabi na očetov nasvet in se odtihotapi v gozd. Konec koncev Velika zlobna miš ne obstaja ... ali pač?

Mladinska knjiga
Hiša dobrih zgodb

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO,
DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

